

OŠ "Mladost"
Osijek

	5.3. Lena je mislila da zna	7. i 8. razred
--	-----------------------------	----------------

<p>Sažetak nastavne jedinice</p> <p>Učenici će razgovarati o opasnostima od upuštanja u komunikaciju s nepoznatom osobom na internetu. Popunjavat će upitnik. Gledat će film <i>Lena je mislila da zna</i> i raspravljati o njemu. Iznositi će svoja vlastita mišljenja. Analizirati će i preispitati upitnik. Utvrdit će mogućnosti reagiranja i strategije pomoći.</p>	<p>Cilj i ishodi učenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – objasniti pojam <i>grooming</i> – osvijestiti opasnost od upuštanja u komunikaciju s nepoznatom osobom – utvrditi razliku između <i>online</i> i <i>offline</i> prijatelja – uvidjeti rizik odlaska na sastanak s nepoznatom osobom – utvrditi strategije pomoći
---	--

Korelacija: Hrvatski jezik, Engleski jezik, sat razrednika

Nastavna sredstva i pomagala: film, radni listovi, pribor za pisanje, listić sa savjetima za učenike i roditelje

Grooming se odnosi na namjerne radnje pridobivanja dječje pažnje u cilju razvijanja emocionalne veze s djetetom kao pripremom za pokušaj seksualnoga zlostavljanja. Za ostvarivanje čvrste veze s djetetom i djetetovom obitelji zlostavljači obično pokušavaju sljedeće: daju poklone ili novac djetetu bez vidljivoga razloga, potiču razgovor o seksualnim temama ili čak pokazuju djetetu pornografske sadržaje.

Uvodni dio

Razgovor i upitnik za učenike

10 minuta

Sat je najbolje započeti razgovorom o *online* aktivnostima učenika općenito, osobito izvan škole. Tako možemo doći do teme koju namjeravamo obraditi i objasnimo pojmove koji učenicima mogu biti nepoznati. Korisno je spomenuti i dobre strane interneta kako naglasak ne bi bio isključivo na negativnostima. Pitamo ih tko su njihovi prijatelji na mreži. Jesu li ti prijatelji i prijatelji iz stvarnoga života isti? Razgovaraju li s ljudima koje ne poznaju?

Učenici nakon toga rješavaju upitnik. To će pokazati kakvo je njihovo mišljenje o internetu. Omogućit će im i usporedbu vlastitih mišljenja prije i nakon gledanja filma.

http://www.petzanel.hr/Portals/0/Kurikulum/Multimedija/Modul4/m4-5.3-Lena_je_mislila_da_zna-upitnik-LK.pdf

OŠ "Mladost"
Osijek

Glavni dio

Aktivnost 1

5 minuta

Gledanje filma *Lena je mislila da zna*
trajanje 3:00 minute

https://www.youtube.com/watch?v=yoU7q1CjY_s

Aktivnost 2

15 minuta

Razgovor s učenicima

Razgovor može biti vođen frontalno ili organiziran po skupinama (pitanja su jedinstvena za sve skupine koje nakon zajedničkoga rada predstavljaju odgovore i daju prijedloge svojih rješenja).

1. Što je Lena mislila da zna?

Lena je mislila da zna kako biti sigurna na internetu. Mislila je da zna s kim razgovara.

2. S kim je razgovarala?

Razgovarala je s nepoznatom muškom osobom.

3. Što ju je navelo da mu vjeruje?

Laskao joj je. Govorio je kako je divna i kako je ona jedina osoba s kojom želi razgovarati.

4. Kako se osjećala?

Osjećala se važnom. Međutim, osjećaji su se kasnije promijenili. Lena je osjećala da se guši.

5. Zašto je pristala na sastanak?

Bila je sigurna da može vjerovati toj osobi. On joj je poklonio cvijet kako bi ju još više pridobio.

6. Kada je uvidjela da nešto nije u redu?

Osjetila je nelagodu kad joj je rekao da skine majicu pred *web*-kamerom.

7. Što je učinila?

Prijavila ga je.

8. Što se moglo dogoditi da to nije učinila?

Osoba ju je mogla ucjenjivati i mogla je biti još više povrijeđena. Mnoge mlade osobe ne znaju kako reći NE i odbiti kad je prislan odnos već uspostavljen. Moguće je i blokirati osobu, ali je najbolje sačuvati dokaze i prijaviti ju.

9. Zašto se film vraća unatrag? Je li Lena razmišljala o mogućim posljedicama?

Moguće je film tumačiti na dva načina:

Lena je razmišljala o posljedicama. Ispravno je postupila. Prijavila je osobu.

Moguće je i da se prisjeća onoga što se dogodilo. Bila je povrijeđena. Odlučila je prijaviti osobu.

10. Je li mogla izbjeći neugodnost koju je doživjela?

Da, Lena je mogla razmisliti i ranije i ne pristati na razgovor s nepoznatom osobom *online*. Isto tako, nije trebala ići na sastanak s nepoznatom osobom, onom koju nikad nije upoznala u stvarnome svijetu. Na sastanak je išla sama, što nikako nije smjela učiniti.

OŠ "Mladost"
Osijek

Razgovarajte o razlici između razgovora *online* i u stvarnome svijetu (npr. ljudi su manje suzdržani u *online* razgovoru zbog anonimnosti koju im ta komunikacija omogućava). Učenici se mogu prisjetiti što su možda učinili *online*, a što u stvarnome svijetu nikad ne bi.

Jesu li vaši učenici ikad dali podatke nepoznatoj osobi? Znaju li kako blokirati korisnika na društvenim mrežama? Znaju li kako reći osobi da više ne žele s njom razgovarati?

Razgovarajte s učenicima koji odgovor mogu dati onima koji traže njihove osobne podatke, npr.: *Zašto želite znati?* Pitajte ih što mogu učiniti ako netko zatraži nešto neprimjereno od njih.

O kojim temama možete razgovarati *online* i tako odati osobne podatke, a da toga niste svjesni? Npr. razgovori koji mogu odati vašu lokaciju gdje živite ili školu koju pohađate.

Razgovarajte s učenicima komu mogu vjerovati i je li u redu razgovarati s prijateljima o takvim temama samo onda kad su zaista zabrinuti. Što ih može spriječiti da razgovaraju s nekim o onome što ih brine?

Razgovarajte s učenicima o različitim taktikama kojima netko *online* može pokušati zadobiti njihovo povjerenje. Kada i kako treba reagirati?

Aktivnost 3

5 minuta

Ponovno pregledavanje upitnika

Ako ostane vremena, neka učenici ponovno pogledaju svoje odgovore na pitanja u upitniku koji su popunjavali prije gledanja filma. Neka promisle o tome što bi drukčije odgovorili. Bitno je da učenici procijene je li ovaj film promijenio njihovo mišljenje.

Odgovorite na pitanja:

1. Jeste li nakon gledanja filma svjesniji opasnosti/rizika komunikacije s nekim koga ne poznajete u stvarnome svijetu?
2. Hoćete li davati svoje osobne podatke nekome koga ne poznajete?
3. Hoćete li se naći s nekim koga ste upoznali samo na internetu?
4. Hoćete li ikomu reći da imate namjeru naći se s nekim koga ste upoznali na internetu?
5. Znaete li kako sačuvati razgovore, tamo gdje je to moguće, koje ste vodili na internetu?
6. Hoćete li komu reći ako vas brine nešto povezano s osobom koju ste upoznali na internetu?
7. Komu ćete se povjeriti:
prijatelju roditelju učitelju policiji?
8. Koji je najbolji savjet za mlade ljude kad je riječ o komunikaciji s nepoznatim osobama na internetu?

Završni dio

10 minuta

Strategije pomoći

Važno je razgovarati s učenicima o načinima kako se izvući iz problematičnih situacija, posebice kad je u pitanju *grooming*. Pitajte ih znaju li što je *grooming*.

Nakon definiranja pojma pitajte učenike na koji je način Lena mogla izbjeći situaciju u kojoj se našla? Je li to siguran i djelotvoran način?

Predložene strategije:

1. Ako ti je neugodno što netko govori, možeš prekinuti razgovor ili se odjaviti, a ako je moguće, blokiraj tu osobu ili ju prijavi.
2. Možeš toj osobi reći da čuvaš razgovore (to ju može zastrašiti). Dokazi se uvijek mogu sačuvati ako si na mreži zlostavljan na bilo koji način.
3. Možeš odbiti odgovarati na pitanja osobne prirode ili uzvratiti pitanjem (ta te osoba npr. može tražiti sliku, ali odbiti poslati svoju).
4. Ako te tko uznemirava, moraš znati da je to protuzakonito i da imaš pravo prijaviti tu osobu. Policija može kontaktirati administratora i doznati više o zlostavljaču.
5. Ako je tko uporan, ne trebaš se plašiti reći *NE!* Ako želiš odgovoriti, dobar je način pitati: *Zašto želite znati?*
6. Ako te osoba s kojom razgovaraš ucijeni podacima o tvojoj lokaciji ili te bilo čime zaplaši, to obvezno trebaš pokazati roditelju ili staratelju, a oni slučaj mogu prijaviti policiji. Razgovor odraslih s maloljetnicima *online* u cilju stvaranja seksualne veze protuzakonito je. Ako to znaš, olakšava li ti ta spoznaja mogućnost da slučaj prijaviš odrasloj osobi u koju imaš povjerenja ili policiji?
7. Ako ta osoba želi da se nađete, nikad ne idi na sastanak sam. Razgovaraj o tome s odraslom osobom od povjerenja.

Dodatne aktivnosti

Korisno je na kraju sata podsjetiti učenike da većina njih koja uspostavlja *online* prijateljstva s vršnjacima, ima pozitivna iskustva i da ima prekrasnih i kvalitetnih načina na koje se internet može rabiti na pozitivan način, npr. učenička natjecanja i nagrade.

Obiteljske aktivnosti

Razgovarati o savjetima na listiću za roditelje i učenike. Može se zajedno pogledati film *Lena je mislila da zna* i razgovarati o problematici.

https://www.youtube.com/watch?v=yoU7q1CjY_s

MUP RH (Zlostavljanje putem mobitela i interneta): <http://www.mup.hr/13047.aspx>

Hrabri telefon: <http://www.hrabritelefon.hr>

Centar za nestalu i zlostavljaju djecu (Sigurnost djece na internetu): <http://www.cnzd.org/site2/>

Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba: <http://www.poliklinika-djeca.hr>

Centar za sigurniji Internet: <http://www.sigurnijiinternet.hr/>

Parents protect: www.parentsprotect.co.uk

Literatura

ThinkUKnow: <http://www.thinkuknow.org.au/>

CEOP Safety Centre: <http://www.ceop.police.uk/safety-centre/>

Childnet International: www.childnet.com

Parents protect: www.parentsprotect.co.uk

Centar za sigurniji Internet: <http://www.sigurnijiinternet.hr/>

Prilozi

Video *Lena je mislila da zna*: https://www.youtube.com/watch?v=yoU7q1CjY_s

Upitnik za učenike: http://www.petzanel.hr/Portals/0/Kurikulum/Multimedija/Modul4/m4-5.3-Lena_je_mislila_da_zna-upitnik-LK.pdf

OŠ "Mladost"
Osijek

Prilog pripremi

Važno je prije sata:

- pogledati DVD i pročitati pitanja i odgovore koji su sastavljeni uz film
- znati kako se učenici koriste internetom izvan škole
- imati podršku roditelja
- imati podršku škole.

Iako škole mogu biti zaštićene i internetski sadržaji filtrirani, učenici sve češće donose svoje mobitele te im je internet dostupan, pa postoji rizik da ih kontaktira netko koga ne poznaju. Neki se učitelji možda nisu koristili programima za razmjenu poruka ili društvenim mrežama (Facebook). Trebali bi se prije sata upoznati s terminologijom i načinom rada. Oni bi trebali učenicima, koji nisu svjesni opasnosti, objasniti kako društvene mreže i *online* igre omogućuju korisnicima da se povežu s osobama koje ne poznaju.

Razmotrite mogućnost da roditelje upoznate s temom koju ćete obrađivati s učenicima. Ovisno o dokumentu škole o prihvatljivoj politici uporabe, mogli biste roditeljima poslati letak u kojemu ih obavještavate o gledanju filma i dajete ujedno mogućnost da i sami pogledaju film. To može pomoći u poučavanju roditelja i biti dobra podrška koju dajete učenicima.

Ipak, bitno je napomenuti da je priča snimljena za tinejdžere koji misle da znaju sve što je potrebno i više od odraslih. Roditelji ponekad pretjeruju u reakciji. Teško je naći ravnotežu između, s jedne strane, podizanja svijesti o važnosti razgovora o *groomingu* na mreži, i time pomoći roditeljima da se znaju nositi s tehnologijom kojom se njihova djeca koriste i, s druge strane, mogućnošću da se zabrinu toliko da djeci zabrane uporabu interneta. To može biti i kontraproduktivno, tj. ne samo da ih može onemogućiti da se na pozitivan način koriste internetom, već ih može i navesti da se logiraju u školi ili na mjestima gdje izlaze s prijateljima te ako im pomoć bude potrebna, bit će im teže priznati što se dogodilo.

Najvažniji je razgovor između roditelja i djece!

Ovaj film može potaknuti pitanja o zlostavljanju te je potrebno dobro se pripremiti za moguća pitanja i savjete.

Što učenici mogu učiniti u slučaju da ih kontaktira nepoznata odrasla osoba i da se osjećaju nelagodno? Evo kako trebaju postupiti:

- trenutačno prekinuti svaki kontakt
- sačuvati sve prethodne razgovore
- razgovarati o tome s odraslom osobom od povjerenja
- prijaviti slučaj policiji.

OŠ "Mladost"
Osijek

ŠTO UČINITI?

- Ako učenik ima problem na internetu i vjeruje da je žrtva *groominga*, to se mora prijaviti policiji (prijaviti može roditelj ili škola). Bilo bi dobro da učenik pokaže sačuvane dokaze.
- Ako se učenik povjeri da će se netko od njegovih prijatelja naći s nekim koga su upoznali na internetu bez roditelja ili staratelja, trebalo bi roditelja ili staratelja obavijestiti i savjetovati. Učitelj također treba razmotriti mogućnost poziva policiji i barem savjetovati roditelja/staratelja da to učini ako procijeni da je sigurnost djeteta ugrožena.
- Ako učenik na internetu vidi zabranjen sadržaj ili ga je netko njemu poslao, onda to treba prijaviti. Zabranjeni sadržaji uključuju dječju pornografiju, zlostavljanje.
- Ako je dijete uznemireno zbog bilo čega na internetu, nečega što mu je rečeno ili što je vidjelo, moraju se pozvati roditelji i o tome upoznati služba u školi.

POJMOVNIK

Facebook – internetska društvena mreža.

Grooming – odnosi se na namjerne radnje pridobivanja dječje pažnje u cilju razvijanja emocionalne veze s djetetom kao pripremom za pokušaj seksualnoga zlostavljanja. Za ostvarivanje čvrste veze s djetetom i djetetovom obitelji zlostavljači obično pokušavaju sljedeće: daju poklone ili novac djetetu bez vidljivoga razloga, potiču razgovor o seksualnim temama ili čak pokazuju djetetu pornografske sadržaje.

IP adresa – osobna iskaznica na internetu (internetska protokolarna adresa).

IP broj ili **IP adresa** – jedinstvena brojčana oznaka računala na internetu. Svako računalo koje je povezano na internet mora imati jednoznačno dodijeljenu IP adresu. Te su adrese nužne da bi se paketi upućeni s izvorišnog računala mogli preusmjeriti do odredišnog.

Instant poruke (engl. *Instant Messaging*, IM) – oblik su razgovorne (*chat*) usluge koja zahtijeva klijentski program koji se spaja na IM servis.

Online chat (čavrljanje) – u računalnoj terminologiji predstavlja vrstu komunikacije u stvarnome vremenu između dvoje ili više ljudi koja se temelji na otipkanome tekstu. Tekst se razmjenjuje računalima koja su međusobno povezana računalnom mrežom. Osim komunikacije *jedan na jedan*, *chat* tehnologije omogućuju i stvaranje prostorija (*chat rooms*) ili kanala (*chanells*) u kojima korisnici raspravljaju o određenoj temi.

Web-kamera (engl. *web camera*, *webcam*) – kamera koja prenosi slike u stvarnome vremenu. Izravno se spaja na računalo u cilju prenošenja videosignala internetom. Većinom se koristi za prenošenje videokonferencija te za uspostavu vizualnoga kontakta tijekom razgovora internetom.